

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM TO PROMOTE SELF DISCIPLINE
OF THE MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

6

ประภาพร ภาคี*
 ดร.วันเพ็ญ นันทศรี**
 ดร.บุญมี ก่อบุญ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อน และหลังการฝึกอบรมศึกษาทักษะการปฏิบัติงาน และศึกษาความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ขั้นที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธาตุทองอำนวยการ อำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากนักเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร 3) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 4) การวัดและประเมินผล

2. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัย

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ทักษะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีมาก

2.3 ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซำก่าย

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and assess the development of training curriculum to promote self discipline of Mathayomsuksa 1 students through comparison of the understanding of student before and after training, to study practical skills, and to study satisfaction with the training course.

There were 4 steps in the experiment including step 1) study the documents and the related research, step 2) construct the gathering tools of the training curriculum, step 3) check the quality of the curriculum, step 4) improving training curriculum. The research samples were 20 Mathayomsuksa 1 Students from Tatthongamnuaywit School Wanonniwat District, under the Sakon Nakhon Administrative Organization in semester 2, academic year 2014. The samples were obtained by Purposive sampling for who must be developed urgently about self discipline. Percentage, Mean, Standard deviation, and t-test for dependent samples were used for data analysis.

The findings of the research were :

1. The training curriculum to promote self discipline of the Mathayomsuksa 1 student included 1) course objectives, 2) content structures, 3) training activities, and 4) training measurement and evaluation.

2. Assessment of Training course to Promote Self Discipline.

2.1 The understanding about self discipline after training was higher than before training with statistically significant at .01.

2.2 Practical skills were at the highest level.

2.3 Satisfaction towards the training curriculum was at excellent level.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปอย่างมีคุณภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นสำคัญ กล่าวคือประชากรต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพดั่งนั้นในการพัฒนาประเทศ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การพัฒนากำลังคนเพราะคนนับเป็นกลไกขั้นแรกที่จะนำไปสู่การพัฒนาสิ่งต่างๆ เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาและการให้ความรู้แก่ประชากรนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะถ้าคนมีความรู้ดีการปฏิบัติหน้าที่การทำงานก็มีโอกาสประสบความสำเร็จสูงแต่สิ่งสำคัญที่คนจะขาดเสียมิได้โดยจะต้องมีความรู้คู่ไปกับความรู้ก็คือ คุณธรรม จริยธรรม และ ความมีวินัย เพราะถ้าคนในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมและวินัยแล้วสังคมนั้นจะขาดความสงบสุข ด้วยภาวะวิกฤตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญอยู่ในขณะนี้ และประกอบกับพฤติกรรมของเยาวชนที่เบี่ยงเบนไปในทางเลวร้ายต่อการกระทำผิดมีเพิ่มขึ้นจึงจำเป็นที่ทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชนควรหันหน้าเข้าหากันร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยความเจริญของประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนจะด้วยวิธีใดก็ตามสิ่งที่สำคัญต้องอยู่บนรากฐานของคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมควรแก่การประพฤติปฏิบัติการพัฒนาบุคคลโดยใช้คุณธรรมนั้นเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาเยาวชนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย กาย วาจา ใจ ชมนาด วิเชียรสาร (2550 : บทคัดย่อ)

สังคมไทยปัจจุบันกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเป็นผลมาจาก การสิ้นไหลทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งขาดความเข้มงวด และจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบทำให้เกิดค่านิยมที่เน้นวัตถุนิยม บริโภคนิยม มากขึ้นขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมนำไปสู่ปัญหาสังคม ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนมีสาเหตุมาจากการขาดวินัยในตนเองทำให้สังคมในปัจจุบันประสบ

กับปัญหามากมายเช่นความไม่มีวินัยด้านสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดปัญหามลภาวะทางอากาศ ทางน้ำ ทางดิน และทางเสียง ความไม่มีวินัยทางสังคมทำให้มีการฝ่าฝืนกฎหมาย และระเบียบในการอยู่ร่วมกัน มีการทุจริต ขาดความรับผิดชอบ ความไม่มีวินัยทางเศรษฐกิจมักจะปรากฏในลักษณะความฟุ่มเฟือย ขาดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ความไม่มีวินัยทางธุรกิจมักจะปรากฏขึ้นในลักษณะการคดโกง การปลอมปนสินค้า การส่งสินค้าไม่ตรง ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และเสียดายภาพพจน์ของประเทศความไม่มีวินัยทางการเมืองปรากฏในลักษณะการเล่นการเมืองอย่างไม่มีกติกากฎตามวิถีประชาธิปไตย มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญมาก ของระบบการเมืองไทยในปัจจุบัน ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เด็กเยาวชนถือว่าเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากร (สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 : 9)

ปัจจุบันปัญหานักเรียนขาดวินัยเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นซึ่งอาจเป็นผลมาจากความแปรปรวนทางอารมณ์ ปัญหาการปรับตัว เนื่องจากพัฒนาการทางร่างกาย และสื่อต่างๆ ที่เข้ามาสู่นักเรียน ทำให้นักเรียนปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ได้พบเห็นจากสื่อเทคโนโลยี ทำให้เยาวชนขาดความมีวินัย ดังนั้น ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนรู้คู่คุณธรรมใช้เครือข่ายการศึกษาร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เสริมสร้างวินัยสนับสนุนให้นักเรียนประกอบความดี ซึ่งตรงกับแนวทางปฏิบัติงานตามรอยพระยุคลบาทที่พระราชทานไว้ว่า จะต้องฝึก ต้องสร้างวินัยในตนเองสำหรับควบคุม ควบคุมตัวเองให้สามารถปฏิบัติความดีไว้อย่างเหนียวแน่นตลอดต่อเนื่อง มิให้ขาดตอนหรือขาดวินัย และต้องมีวินัยเคร่งครัด มีความขยัน พากเพียร มีความกล้าหาญ อดทน และมีสติยั้งคิดอย่างสูง (กรมวิชาการ. 2542 : 13-17) ด้วยเหตุนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงได้กำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553) ของทุกโรงเรียนในประเทศไทยให้ปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในส่วนมาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน ซึ่งมีมาตรฐานหนึ่งได้กำหนดถึงเรื่องความมีวินัยในตัวผู้เรียนไว้เฉพาะนั้นคือ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2553 : 3)

ในการพัฒนาความมีวินัย มีข้อจำกัดเรื่องเนื้อหาซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรม รูปแบบการเรียนการสอนยังขาดความน่าสนใจ จึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองโดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การศึกษาด้วยตัวเอง กระบวนการกลุ่ม การทำแบบฝึกหัดรายบุคคล การระดมความคิด การอภิปรายกลุ่มย่อย และมีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ที่จะช่วยแก้ไขข้อจำกัดในเรื่องเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้เป็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจ วิธีการพัฒนาโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรม เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และปฏิสัมพันธ์ เป็นส่วนใหญ่และหลักการสอนจะยึดหลักการเรียนรู้ทางทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ยึดการค้นพบตัวเองเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ และในขณะเดียวกันก็ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความคิด ความรู้สึก ปฏิกริยา พฤติกรรมของผู้อื่นและเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับ และนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทิศนา แขมมณี (2547 : 142)

ด้วยโรงเรียนธาตุทองอำเภอยางวิทย์ได้จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการสำรวจสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนหนึ่งมีปัญหาด้านความมีวินัยในตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งนักเรียนมักจะละเลยการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการบ้านที่ครูประจำรายวิชามอบหมายให้ นักเรียนมักจะทำตามใจตนเองและเลือกแบบการกระทำต่างๆ ตามสื่อหรือเกมที่รุนแรง โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการกระทำของตนเองไม่รู้จักยอมรับผิดไม่ยอมขอโทษ

ผู้ื่อนักเรียนละเลยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองทำให้ขาดโอกาสที่ดีในการพัฒนาศักยภาพของตนเองสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นเสมือนภัยเงียบที่เกิดจากการขาดวินัยในตนเองของนักเรียน (โรงเรียนธาตุทองอำเภอนายวิท. 2557 : 5)

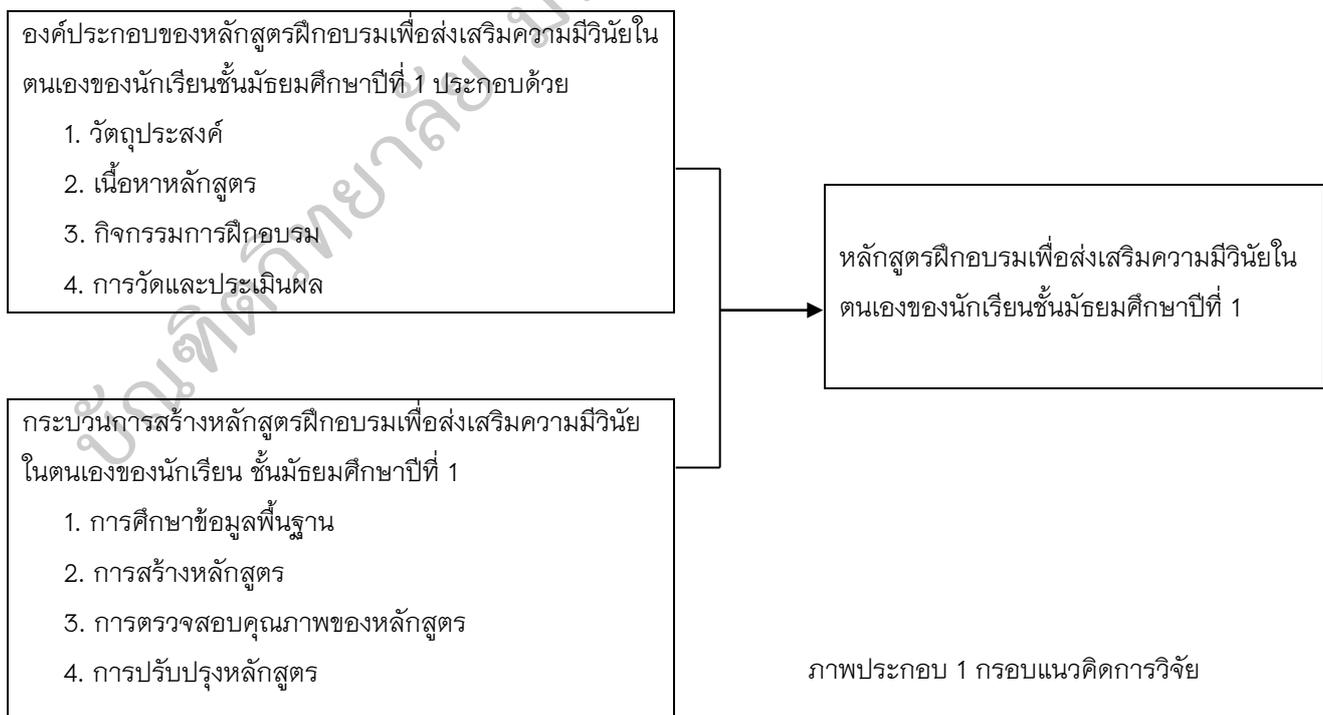
ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนธาตุทองอำเภอนายวิท มีหน้าที่ในการช่วยส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน จึงความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนานักเรียนในโรงเรียนและเผยแพร่ให้ ผู้บริหาร บุคลากรครู ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจโดยทั่วไปได้นำหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวไปพัฒนาและเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันจะนำมาซึ่งการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคตต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
  - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างก่อน-หลังการฝึกอบรม
  - 2.2 เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติงาน
  - 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธาตุทองอำเภอยางวิทย์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 75 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธาตุทองอำเภอยางวิทย์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน

เลือกแบบเจาะจงโดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง
2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ
3. แบบประเมินพฤติกรรม
4. แบบสอบถามความพึงพอใจ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนธาตุทองอำเภอยางวิทย์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

2. ก่อนการทดลอง ผู้ศึกษาชี้แจงหลักการและเหตุผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรับทราบ

3. ก่อนการทดลองทำการทดสอบก่อนฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเก็บข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

4. ทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนธาตุทองอำเภอยางวิทย์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน เป็นเวลา 2 วัน

5. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองกับกลุ่มเป้าหมายจนครบทุกแผนการฝึกอบรม โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมขณะทดลอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการประเมินผลหลักสูตรต่อไป

6. หลังสิ้นสุดการฝึกอบรมทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อนำผลไปวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

7.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7.3 t-test แบบ Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ได้องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 3) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 4) การวัดและประเมินผล ผลการวิเคราะห์เนื้อหาในการฝึกอบรม จากหน่วยการฝึกอบรมจำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การตรงต่อเวลา

2. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากอยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นกิจกรรมที่ 1 อยู่ในระดับดี โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมที่ 5 เวลามีค่า กิจกรรมที่ 2 โรงเรียนสดใสร่วมใจพัฒนา กิจกรรมที่ 6 นาฬิกาชีวิต ส่วนกิจกรรมที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมที่ 1 ร่วมรับผิดชอบ

4. ผลการศึกษาคำพินิจพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การอำนวยความสะดวกของวิทยากร การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และความรู้ความสามารถและประโยชน์ที่ได้รับภายหลังการฝึกอบรม ส่วนการจัดบริการอาหารว่าง และอาหารกลางวันตลอดการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. ผลการติดตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง และผลการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังฝึกอบรม 1 เดือน

คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน หลังฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.55 คะแนน ติดตามผลหลังฝึกอบรม 1 เดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.70 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกันโดยใช้สถิติทดสอบค่าทีปรากฏว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่มีความคงทน คะแนนผลการปฏิบัติงานของนักเรียนหลังฝึกอบรม 1 เดือน ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้นำผลมาเสนอเป็นประเด็นเพื่ออภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) โครงสร้างเนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 4) การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยยึดหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมของนักวิชาการด้านหลักสูตร และนักการฝึกอบรมหลายท่าน เช่น Tabo (1962 : 341) ลิ้นชูชัยสิทธิ์ (2548 : 101-102) พิสนุ พงศ์ศรี (2549 : 134-135) และ สมชาย สังข์สี (2550 : 145-146) โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการสัมภาษณ์ครูฝ่ายปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวินัยของนักเรียนโดยตรง เพื่อหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำมากำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมหลังจากนั้นจัดทำร่างหลักสูตร ตรวจสอบหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชูชัย สมितिไกร (2554 : 29) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมว่าเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการฝึกอบรม เพราะการวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้ทราบข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการออกแบบ และพัฒนาโครงการเพื่อให้การฝึกอบรมสอดคล้องกับ

ความต้องการขององค์การ และเกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อทราบความต้องการแล้วจึงเตรียมการในขั้นตอนต่อไป และสอดคล้องกับแนวคิดของ นิรมล ศตวุฒิ (2551 : 21-23) กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่ครบถ้วนประกอบด้วย การวิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดหลักการ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกเนื้อหาและการคัดเลือกประสบการณ์ การเรียนรู้ การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 19) ที่กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรที่ประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์กัน 3 ระบบ ได้แก่ การร่างหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร

การคัดเลือกกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม (ทีศนา เขมมณี. 2553 : 99-100) เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นอกจากนี้ยังได้นำเทคนิคการฝึกอบรมหลากหลายเทคนิค ตามแนวคิดของ สมคิด บางโม (2551 : 85-94) มาประยุกต์ใช้ คือ เทคนิคการฝึกอบรมที่เน้นวิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ได้แก่การบรรยายโดยใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ ประกอบ การสาธิต และเทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การระดมสมอง การใช้กิจกรรมนันทนาการ การใช้ฐานกิจกรรม และการฝึกปฏิบัติ จากการใช้เทคนิคการฝึกอบรมหลายๆ เทคนิคประกอบกันทำให้สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี และทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วศรา เล่าเรียนดี (2548 : 51) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมไม่มีเทคนิคใดที่เหมาะสมที่สุดต้องผสมผสานกันมากกว่า 1 เทคนิคเสมอ

ผลการตรวจสอบหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดในขณะที่เดียวกันความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าความสอดคล้องมากกว่า .50 ทุกประเด็น หมายความว่าองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการด้านหลักสูตร ได้แก่ Taba (1962 : 131) Saylor, Alexander & others (1981 : 30-39) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 19) และหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการหาคุณภาพตามขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ได้ทำการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมและหน่วยการฝึกอบรมมีการนำส่วนที่บกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมแล้วพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ เช่น สนิหนุช ชัยสิทธิ์ (2548 : 101-102) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษา โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551 : 15) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาท้องถิ่น วัฒนา ตรงเที่ยง (2553 : 220) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กัมปนาท อาชา และคณะ (2555 : 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จักรก วงศ์กาฬสินธุ์ (2556 : 132) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้หลักการเจริญสติปัญญา 4 ตามแนวทางของหลวงพ่อดำเจติตถุโณ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และอรุวรรณิ ไชยปัญญา (2556 : 165) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจาก หน่วยการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้วิธีการฝึกอบรมแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม มีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและแจ้งให้นักเรียนทราบทุกครั้ง จัดกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยคละเพศ วัย และความสามารถให้เท่าๆ กัน กำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มตามความถนัด กระตุ้นให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและให้ฝึกปฏิบัติมากที่สุดโดยให้สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกัน อธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนสมาชิกในกลุ่ม และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม มีการให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน ใช้สื่อที่หลากหลายและเห็นจริง จัดแหล่งเรียนรู้และสถานที่ที่เอื้อและสะดวกต่อการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลระหว่างการฝึกอบรมเพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจ เช่น ทำแบบทดสอบย่อย ทำใบงานท้ายหน่วยการเรียนรู้ โดยวิทยากรอธิบายเกณฑ์การประเมินผลให้นักเรียนทราบและเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบโดยเร็ว พร้อมกับเฉลยคำตอบและอธิบายเหตุผลประกอบในส่วนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ ให้การเสริมแรงด้วยคำชมเชยและให้รางวัลทันที ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพสามารถทำแบบทดสอบหลังฝึกอบรมได้คะแนนสูงขึ้น เป็นไปตามหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอนของ ทิศนา ขัมมณี (2553 : 103-105) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งครูควรดำเนินการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเช่น การจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มต้องประกอบด้วยสมาชิกที่คละกันในด้านเพศ ความสามารถ 2) ด้านการสอน ครูควรอธิบายชี้แจงเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของบทเรียน ขั้นตอนในการทำงาน เกณฑ์การประเมินผลงาน การพึ่งพาเกื้อกูลกัน และการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม 3) ด้านการประเมินผลและการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ครูควรประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย 4) ด้านการควบคุมกำกับและช่วยเหลือกลุ่ม ครูควรดูแลให้สมาชิกได้ปรึกษากันอย่างใกล้ชิด เข้าไปช่วยเหลือเมื่อพบว่ากลุ่มต้องการความช่วยเหลือและให้แรงเสริมอย่างต่อเนื่องเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการให้แรงเสริมของ Skinner (อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2553 : 309-312) กล่าวว่า ครูทุกคนควรให้แรงเสริมแก่ผู้เรียนทันทีที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งควรเกิดขึ้นภายในเวลาประมาณ 10 วินาที การให้แรงเสริมทางบวกจะดีกว่าทางลบ และจะต้องให้อย่างสม่ำเสมอโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ครูอาจใช้แรงเสริมง่ายๆ 3 วิธี ได้แก่ 1) การให้ความสนใจและคำชมเชยยกย่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาสามารถใช้ได้ทุกโอกาสทั้งนักเรียนที่เก่งและอ่อน 2) การอนุญาตให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ชอบ 3) การให้รางวัลเป็นของ เช่น ขนม ดาว เกียรติบัตร เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองตามขั้นตอนของการสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบที่ดี และการตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบ ตามหลักการแนวคิดของ วาโร เฟ็งส์วัลด์ (2551 : 213-214) และ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 53-66) ซึ่งมีแนวคิดสอดคล้องกันดังนี้ 1) วิเคราะห์จุดประสงค์และเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 2) กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ และพิจารณาว่าจะต้องออกข้อสอบเกินไว้กี่ข้อทั้งนี้หลังจากที่นำไปทดลองใช้และวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อสอบรายข้อแล้วจะตัดข้อที่มีคุณภาพไม่เข้าเกณฑ์ออกข้อสอบที่เหลือจะได้ไม่น้อยกว่าจำนวนที่ต้องการจริง 3) กำหนดรูปแบบของข้อคำถาม 4) ลงมือเขียนข้อสอบตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ 5) ตรวจสอบข้อสอบโดยพิจารณาในเรื่องความถูกต้องตามหลักวิชา ความชัดเจนของภาษา

6) ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 7) พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง 8) ทดลองใช้วิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุง 9) พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง ผลจากการสร้างแบบทดสอบตามขั้นตอนดังกล่าว ปรากฏว่า แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น ผลการทดลองเพื่อหาคุณภาพแบบทดสอบ ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง .47-.63 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .33-.73 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับสูงด้วยเหตุผลสนับสนุนดังกล่าว จึงเชื่อได้ว่าแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองมีคุณภาพทั้งในด้านความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่น ส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลินีช ชัยสิทธิ์ (2548 : 102) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษา โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่าผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ กัมปนาท อาชา และคณะ (2555 : 78-79) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ส่วนมากอยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นกิจกรรมที่ 1 อยู่ในระดับดี เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงว่า หลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนได้จริงทั้งนี้เนื่องจากแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วว่ามีความสอดคล้องกันทุกรายการ ตลอดทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีลักษณะของความเป็นผู้มีวินัยในตนเองมีความรับผิดชอบ และทำงานส่งได้ทันเวลา สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ กิจกรรมการฝึกอบรมได้เน้นให้มีการฝึกปฏิบัติจริงทุกกิจกรรมอย่างหลากหลาย โดยให้ความรู้ด้านทฤษฎีก่อน แล้วจึงทำการสาธิตด้วยวัสดุอุปกรณ์ของจริงเป็นขั้นๆ ไป แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติซ้ำๆ และในบางทักษะสอนทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อมๆ กันโดยมีวิทยากร ให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดแนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องรวดเร็วพร้อมทั้งประเมินผลการปฏิบัติไปด้วย ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เป็นไปตามแนวคิดของ Davies (1971 : 50-56, อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี. 2553 : 246-247) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติที่สามารถทำให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ มี 5 ขั้นได้แก่ 1) ขั้นสาธิตให้ผู้เรียนดูตั้งแต่ต้นจนจบ 2) ขั้นสาธิตทักษะย่อย และให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทีละส่วนอย่างช้าๆ 3) ขั้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตให้ดู หากติดขัดจุดใดผู้สอนควรให้คำชี้แนะและช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น และ 5) ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยต่อเนื่องกันจนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนและการฝึกอบรมที่เน้นทักษะปฏิบัติของ ทิศนา แคมมณี (2553 : 296-298) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติที่ได้ผลดีประกอบด้วยยุทธวิธี 3 ยุทธวิธี ได้แก่ 1) การสอนทฤษฎีก่อนสอนงานปฏิบัติ 2) การสอนงานปฏิบัติก่อนสอนทฤษฎี และ 3) การสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดีมากซึ่งสอดคล้องกับ ศรีธนา แสงหิรัญ (2553 : 182-183) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อให้มีคุณลักษณะสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยจากแบบทดสอบความสามารถและทักษะของผู้เข้ารับการอบรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ วัฒนาตรงเที่ยง (2553 : 220) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับดีทุกรายการและ

สอดคล้องกับ จักรว วงศ์กาฬสินธุ์ (2556 : 132) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้หลักการเจริญสติ ปฏิฐาน 4 ตามแนวทางของหลวงพ่อบุญจิตตสุโก เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการจัดการอารมณ์สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนเหมาะสมกับวัย ไม่ยากเกินไป และสื่อการฝึกอบรมมีความหลากหลายน่าสนใจ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้เห็นภาพพร้อมกันได้ยินเสียง ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งในช่วงการเตรียมการก่อนฝึกอบรมผู้วิจัยและผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ร่วมกันจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ จัดเตรียมฐานกิจกรรมต่างๆ และจัดเตรียมสถานที่ ที่ใช้ในการฝึกอบรมจากการที่นักเรียนมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความสนใจ และเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นในการฝึกอบรม โดยมีความคิดเห็นว่าการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนกิจกรรมที่ฝึกอบรมสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานด้านความมีวินัยในตนเองสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการฝึกอบรมที่ดีของ สมชาย สังข์สี (2550 : 115-116) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมบรรยากาศและการตั้งใจส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สถานที่และเทคโนโลยีทางการศึกษาตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น แสงสว่างอุณหภูมิการจัดที่นั่ง และ สื่อ อุปกรณ์ถ้าสามารถจัดให้อ่านวยต่อการเรียนรู้จะส่งเสริมให้การฝึกอบรมบรรลุผลตามจุดประสงค์

นอกจากนี้ วิทยากรที่ดำเนินการฝึกอบรมยังเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่ฝึกอบรมเป็นอย่างดีสามารถสื่อสารและเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน มีเทคนิคและวิธีการที่ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้นมีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเพลงและเกมให้นักเรียนเล่น ทำให้บรรยากาศเป็นไปด้วยความสนุกสนาน เป็นกันเอง ให้ความเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง ชี้แนะและช่วยเหลือทุกครั้งเมื่อนักเรียนต้องการให้แรงเสริมด้วยการชมเชย และให้รางวัลทันทีเมื่อนักเรียนทำถูกต้อง ให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำไม่ถูกต้องหรือไม่กล้าทำ ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาในตัววิทยากร กล้าที่จะถามและฝึกปฏิบัติอย่างมั่นใจ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นไปตามลักษณะการฝึกอบรมที่ดีตามแนวคิดของ สมชาย สังข์สี (2550 : 115-116) กล่าวว่า วิทยากรที่ให้ความรู้ในการฝึกอบรมต้องมีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์อย่างแท้จริงมีความสามารถในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้และเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจชัดเจนกระตือรือร้นและให้ความสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 197) ที่กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ว่า ขณะผู้เรียนกำลังดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องเป็นผู้ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำปรึกษาคอยให้คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาผู้เรียนต้องการ สนับสนุนและเสริมแรง ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้ ยังเป็นไปตามทฤษฎีของ Scott (1970 : 124, อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ผาลี. 2549 : 45) กล่าวว่า การเสริมสร้างความพึงพอใจหรือการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนคือพยายามให้การเสริมแรงที่ตรงกับความถนัด และความต้องการแก่เด็กแต่ละคน ให้กำลังใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการลงโทษ ให้การชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม จัดสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและลงมือกระทำเอง สร้างบรรยากาศให้เกิดความสนุกสนาน ชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองและมีส่วนรับผิดชอบต่อส่วนนั้นจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และในที่สุดนักเรียนก็จะมีความพึงพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้นั้นๆ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551 : 144) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทองถิ่น ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทองถิ่นอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับ กัมปนาท อาษา และคณะ (2555 : 80) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคามผลการวิจัย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง และผลการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังฝึกอบรม 1 เดือน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองหลังฝึกอบรมกับความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรม 1 เดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากหลังจากที่มีการฝึกอบรมเสร็จแล้วทางผู้วิจัยไม่มีการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นพัฒนาการทางด้านวินัยในตนเองอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลคะแนนสอบหลังการฝึกอบรม 1 เดือน น้อยกว่ากัลงฝึกอบรมทันที และหลังจากฝึกอบรม ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจไม่คงทน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike (1814–1949, อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี. 2553 : 51) กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง การฝึกหัดหรือการกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 วิทยากร และครู ควรศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลในทุกหน่วยการเรียนรู้ให้ละเอียดให้มีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน ตลอดจนเตรียมสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนทำการฝึกอบรม เพื่อให้การฝึกอบรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ

1.2 ก่อนฝึกอบรมควรมีการชี้แจงให้นักเรียนรับทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การปฏิบัติตัวขณะฝึกอบรม และการแต่งกายในแต่ละวันเพื่อลดความวิตกกังวลในการเข้ารับการฝึกอบรม และเพื่อให้การฝึกอบรมดำเนินไปตามแผนที่วางไว้

1.3 วิทยากรและครู ควรบันทึกพฤติกรรมปัญหาที่พบระหว่างฝึกอบรมทุกครั้ง เพื่อนำข้อมูลมาประเมินผลหลักสูตรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเองมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับวินัยในตนเองด้านอื่นๆ ที่มีปัญหาหรือต้องการพัฒนา เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำ ผู้ตาม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2551.
- กรมวิชาการ. เอกสารแนบแนวเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ พ่อ-แม่ ชุด : พัฒนาศักยภาพทางอารมณ์ศีลธรรมและจริยธรรม ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545.
- ขนาด วิเชียรสาร. วิจัยเรื่อง หนังสือส่งเสริมคุณธรรม นำความรู้ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2550. ปริญญาโท ค.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- ทีศนา แคมมณี. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- โรงเรียนธาตุทองอำเภอยางวิทย์. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอกรอบที่ 3 พ.ศ. 2555, 2555. _____ . แผนปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2557, สกลนคร : โรงเรียนธาตุทองอำเภอยางวิทย์, 2557.
- สมชาย สังข์สี. หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญาโท. กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสสองและแนวโน้มปี 2549. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- Armstrong, D. G.. Curriculum Today. New Jersey : Merrill Prentice Hall, 2003.
- Arthur, S.R. The Penguin: Dictionary of Psychology. England : Penguin Group, 1985.
- Connelly, F. M., & Lantz, O. “Curriculum, Definitions of.” in The International Encyclopedia of Education. Oxford: Pergamon Press, 1985.
- McClelland, D.C.. “Testing for Competence rather than for Intelligence.” American Psychologist. 28 , 1–14, 1973.